

ROLUL EDUCAȚIEI FINANCIARE ÎN FORMAREA COMPORTAMENTULUI DE INVESTITOR

THE ROLE OF FINANCIAL EDUCATION IN SHAPING INVESTOR BEHAVIOR

CZU: 336.764:366.14(498)

DOI: <https://doi.org/10.53486/isc2025.07>

SIMINICĂ Marian Ilie

Universitatea din Craiova, marian.siminica@edu.ucv.ro

ORCID ID: 0000-0003-2944-4791

CÎRCIUMARU Daniel

Universitatea din Craiova, daniel.circiumaru@edu.ucv.ro

ORCID ID: 0000-0001-7303-1308

Abstract. The article emphasizes the importance of financial education in developing responsible and informed investor behavior. In Romania, although interest in investing in financial markets has increased, there is still a small number of investors compared to bank depositors. The majority of the population prefers to save in government securities.

In this context, the level of financial education is essential: it allows the investor to understand the risks, choose the right instruments and decide the proportion of investments. Lack of knowledge leads to reluctance, fear of loss and the mistaken idea that large amounts are needed to invest. Stock market investments can, however, be accessible to anyone, even with small amounts, if they are made over the long term and in a diversified portfolio. A simple alternative for diversification is to replicate a stock index.

The comparative analysis between the returns on bank deposits and stock market investments (period 2019–2025) showed significant differences: bank deposits generated a cumulative return of 16%, while monthly investments in the BET index structure brought a cumulative return of 95%. Although capital market investments involve risks and fluctuations, their profitability is clearly superior to classic savings. Financial education is thus the key to transforming the public into a conscious investor, capable of making rational and profitable decisions in the long term.

Keywords: financial education, investor behavior, financial market, portfolio.

JEL Classification: G11, G19

Introducere. Într-un context economic caracterizat de volatilitate, inflație ridicată și diversificarea oportunităților de investiții, educația financiară devine un pilon esențial al stabilității și prosperității individuale. Tot mai mulți oameni încep să manifeste interes pentru piața de capital, însă lipsa cunoștințelor financiare și teama de risc continuă să fie principalele bariere în calea transformării populației în investitori activi.

Educația financiară nu se limitează la învățarea termenilor economici, ci presupune dezvoltarea unei gândiri financiare raționale, care să permită luarea deciziilor informate privind economisirea, investițiile și gestionarea riscurilor. Înțelegerea mecanismelor pieței, a diferențelor dintre instrumentele financiare și a relației dintre risc și randament este crucială pentru formarea unui comportament investițional sănătos.

Obiectivul prezentei cercetări este analiza rolului educației financiare în formarea comportamentului de investitor, evidențiind modul în care nivelul de cunoștințe financiare influențează deciziile de investiții, percepția asupra riscului și capacitatea de a construi portofolii diversificate. Prin comparația dintre randamentele depozitelor bancare și cele ale investițiilor pe piața de capital, se demonstrează că o abordare informată și pe termen lung poate conduce la rezultate semnificativ superioare, cu riscuri controlate.

Conținut. Evoluțiile din piețele financiare din ultimii ani, concretizate în creșterea numărului de investitori, dar și a oportunităților de investiții, arată o creștere a interesului publicului pentru astfel de investiții. Astfel, numărul de investitori de la Bursa de Valori București a crescut de la 53,5 mii persoane în anul 2019 la 274,4 mii persoane în septembrie 2025. Valoarea medie a unui portofoliu la 30.09.2025 era de 4561 euro pentru investitorii compensați integral (cu portofoliu mai mic de 20.000 euro); 212.246 euro pentru investitorii compensați în limita plafonului (portofoliu de peste 20.000 euro) și 47,95 mil. euro pentru investitorii necompensabili.

Deși în creștere, numărul de investitori în instrumente financiare este redus, comparativ cu numărul deponenților de la bănci. Provocarea este de a atrage un număr cât mai mare de persoane pentru investiții în instrumente financiare, dar mai ales de a-i menține activi o perioadă îndelungată de timp. Nivelul de educație financiară este cel care face diferența. Nivelul cunoștințelor financiare îi permite investitorului să facă selecția instrumentelor în care va investi. În funcție de acestea, dar și de riscurile asociate, fiecare persoană decide alternativa de plasare a resurselor, eventual proporțiile între acestea. Esențial este ca ea să fie informată.

Trebuie însă conștientizat, în rândul publicului larg, că investițiile în instrumente financiare vin la pachet cu o serie de riscuri, mult mai mari decât cele asociate depozitelor bancare. Pot exista perioade cu creșteri foarte mari, însă și perioade cu scăderi ale prețurilor acțiunilor.

Foarte mulți oameni sunt reticenți la investițiile la bursă datorită lipsei de informații:

- *unii consideră că "joacă la bursă", de unde teama că pierd bani;*
Este adevărat că astfel de investiții implică un grad de risc ridicat, iar dacă sunt făcute cu gândul de a câștiga pe termen scurt este posibil să genereze pierderi. Dar dacă sunt realizate pe termen lung, cu un portofoliu diversificat, acest risc se reduce foarte mult.
- *alții cred că trebuie bani mulți pentru a începe o investiție la bursă;*
În nici un caz nivelul resurselor financiare disponibile pentru investiții nu trebuie să fie o piedică. Se poate începe cu sume mici, care sunt majorate progresiv.
- *mulți cred că sunt necesare cunoștințe financiare aprofundate.*

Este bine dacă nivelul cunoștințelor financiare îi permite investitorului să facă selecția acțiunilor în care va investi, dar în lipsa acestora se poate alege diversificarea portofoliului prin replicarea unui indice bursier.

În prezent, randamentele depozitelor bancare sunt mici, în jur de 5% / an. Mai bune sunt dobânzile la titlurile de stat în jur de 7-8% / an. Asta în condițiile unei rate a inflației de circa 5-6% chiar 9%, ceea ce înseamnă că în termeni reali economiile în depozite bancare își pierd din valoare.

În același timp, randamentele plasamentelor pe piața de capital sunt net superioare ratei dobânzilor la depozite, însă este adevărat că sunt fluctuante și au asociate o serie de riscuri.

Investițiile pe piața de capital pot fi făcute în mai multe tipuri de instrumente financiare: acțiuni, obligațiuni, unități de fond, titluri de stat. Nu se recomandă plasarea tuturor resurselor într-un singur instrument financiar, sau la un singur emitent. Pentru reducerea riscurilor se recomandă diversificarea portofoliului de investiții. Practic, dacă avem o sumă de bani, de exemplu 10000 lei și dorim să îi depunem la bancă, alegem o bancă și facem un singur depozit la aceasta. Dacă vrem să investim aceeași sumă la BVB nu se recomandă achiziționarea de acțiuni la o singură companie, de întreaga sumă, ci un portofoliu diversificat.

Diversificarea portofoliului presupune selecția titlurilor financiare în care să investim. Aceasta presupune însă un anumit nivel de cunoștințe financiare, care poate îngreuna procesul. De aceea, o variantă simplă de diversificare este reprezentată de replicarea unui indice bursier. La nivelul BVB

se calculează o serie de indici bursieri care reflectă evoluția prețurilor celor mai tranzacționate companii listate. Cel mai relevant astfel de indice este indicele BET, cu varianta sa BET-TR care i-a în calcul și dividendele. Evoluția sa din anul 2019 până în prezent este prezentată în figura următoare:

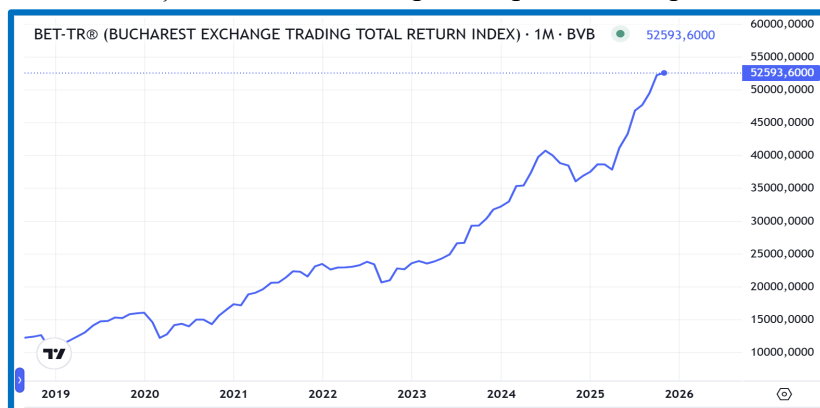


Figura nr. 1 – Evoluția Indicelui BET-TR în perioada 2019 - 2025

Am realizat o analiză pe termen mediu, pentru o perioadă de 6,5 ani, respectiv perioada 2019-2025.

Tabelul nr. 1 – Randamentele variantelor investiționale

Anul	Randament anual Indicele BET-TR	Rata medie a dobânzii la depozitele populației	Rata anuală a inflației
2019	46.90%	1.61%	3,8%
2020	3.39%	1.92%	2,6%
2021	40.00%	1.70%	5,1%
2022	-1.85%	3.54%	13,8%
2023	39.93%	6.72%	10,4%
2024	16.15%	5.75%	5,6%
Sept 2025	34.31%	5.10%	9,9%

În cea mai mare parte a perioadei indicele BET-TR a crescut cu valori cuprinse între 3% (anul 2020) și 46% (anul 2019), într-un singur an înregistrându-se o scădere a acestuia (anul 2022 cu -1,85%). În aceeași perioadă, rata medie a dobânzii la depozitele populației s-a încadrat între 1,61% în anul 2019 și 6,72% în anul 2023.

Pentru exemplificare, am calculat câștigurile ce s-ar fi obținut din plasarea lună de lună a unei sume de 1000 lei, pe piața de capital, în structura indicelui BET, respectiv în depozite bancare, în perioada ianuarie 2019 – august 2025. Suma totală investită în cele 80 de luni este de 80.000 lei. *Tabelul nr. 2 – Depozite bancare versus investiție la bursă*

Depozit bancar					
Investiție lunară 1000 lei	Perioada 80 luni (01.01.2019 – 31.08.2025)	Rata anuală a dobânzii 1,61% 6,72%	Dobânda acumulată* 12.080 lei	Suma acumulată 92.080 lei	Randament cumulat 15,1%

Investiție la BVB – pe structura Indicelui BET-TR

Investiție lunară 1000 lei	Perioada 80 luni (01.01.2019 – 31.08.2025)	Randament anual -1,9% +46,9%	Câștigul acumulat* 105.634 lei	Suma acumulată 185.634 lei	Randament cumulat 140,8%
-------------------------------	---	------------------------------------	--------------------------------------	-------------------------------	--------------------------------

Aplicând dobânda compusă la nivelul ratelor medii pentru depozitele populației, în perioada respectivă s-ar fi acumulat 12.080 lei, rezultând o sumă cumulată de 92.080 lei, cu un randament cumulat de 15,1%.

Investind la bursă 1000 lei lunar, pe structura indicelui BET, în perioada ianuarie 2019 – august 2025, câștigul cumulat la 31 august 2025 ar fi fost de 105.634 lei, iar valoarea portofoliului de 185.634 lei, cu un randament cumulat de 140,8%.

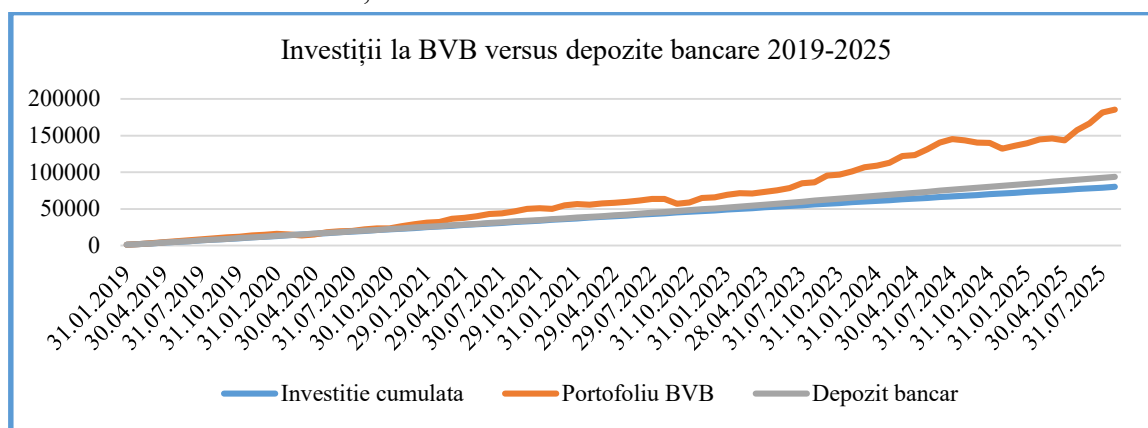


Figura nr. 2 – Evoluția comparativă a investițiilor

Concluzii. Câteva constatări reies din rezultatele obținute anterior:

- Pentru a începe să investim trebuie să trecem prin etapa de economisire. Mesajul "Nu cheltuim tot de avem!" trebuie să ne însoțească mereu. De aceea, o atenție sporită trebuie acordată gestiunii bugetului personal;
- Economisirea sub forma depozitelor bancare este recomandată pentru sumele disponibile pe perioade scurte de timp (1-3 ani) sau pentru realizarea unui "fond de urgență";
- Investițiile pe piața de capital, deși mai riscante, sunt mult mai profitabile, câștigurile generate fiind mult mai mari decât cele generate de depozitele bancare;
- Nu sunt necesare sume foarte mari pentru a face investiții pe piața de capital. Se recomandă începerea investițiilor cu sume mici, care să fie alimentate periodic (lunar, trimestrial). "Investim periodic, cu consecvență!";

- "Investim pe termen lung", beneficiind de suma acumulată la finalul perioadei targetate;
- "Investim diversificat". Trebuie evitată expunerea pe un singur tip de instrument financiar, sau pe un singur emitent. Distribuția investițiilor într-un portofoliu diversificat (potrivit structurii unui indice bursier) liniarizează câștigurile și diminuează riscurile;

În concluzie, educația financiară este nu doar o necesitate personală, ci și o condiție pentru dezvoltarea unei culturi investiționale durabile, capabile să contribuie la creșterea bunăstării individuale și la consolidarea piețelor financiare.

Referințe bibliografice.

- Fondul de Compensare a Investitorilor. (2025). Fond FCI. <https://www.fond-fci.ro/>
Banca Națională a României. (2025). BNR. <https://www.bnr.ro/>
Bursa de Valori București S.A. (2025). BVB. <https://www.bvb.ro/>